

העותר:

ע"י ב"כ עוה"ד סאני קלב ו/או נטע דגן ו/או
רחלה אראל ו/או ערן צין ו/או אריה זגוג ו/או
דבי שדה ו/או עופר סיטבון

מהחטיבה לזכויות אדם, המרכז האקדמי
למשפט ולעסקים, שכתובתם לצורך המצאת
כתבי בית-דין:

רחוב בן גוריון 26, רמת גן.

ת.ד. 852, בני ברק.

טל': 03-6000800 שלוחות 150, 166

פקס: 03-6000872

נגד

1. משרד החינוך

המשיבים:

רח' שבטי ישראל 34, ירושלים 91911
ע"י פרקליטות מחוז מרכז (אזרחי)
מרח' הנרייטה סולד 1, תל אביב
ת.ד.: 33051, תל אביב 61330
טל': 03-6970222 פקס: 03-6918541

2. המועצה המקומית גדרה

רח' פינס 4, גדרה
ע"י היועץ המשפטי למועצה, עו"ד מאיר בן דוד
שכתובתו לצורך המצאת כתבי בית-דין:
משרד בן דוד - ווילדורף
רח' הבילויים 25, גדרה
ת.ד.: 449, גדרה 70700
טל': 08-8592161 פקס: 08-8592162

עתירה מנהלית

ובקשה לדיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת להורות למשיבים כדלקמן:

1. למשיב 1 –

א. כי ינחה את המשיבה 2 לספק שירותי הסעה בחינם לילדיו של העותר, מביתם שבמועצה המקומית גדרה לבתי הספר שלהם בעיר רמלה ובחזרה.

ב. כי יקבע בחוזר המנכ"ל קריטריונים ברורים להגדרת הנסיבות בהן שימוש של תלמידים מסוימים בתחבורה ציבורית לבית הספר ובחזרה אינו ראוי, ולפיכך בהן נדרשות הרשויות המקומיות לספק לתלמידים אלו הסעה

מאורגנת בחינם וללא השתתפות ההורים, לרבות תוך התייחסות למספר פרמטרים, כגון: גיל התלמידים, המרחק בין בית הספר לבית התלמיד, הצורך בהחלפת אוטובוס, חציית כבישים ועוד.

2. למשיבה 2 – כי תספק לילדיו של העותר שירותי הסעה בחינם לבתי ספרם ובחזרה, וכי תחזיר לעותר את התשלומים ששילם בעבור מתן שירותי ההסעה בשנה"ל תשע"א.

בקשה לדיון דחוף

1. העותר הינו תושב המועצה המקומית גדרה. שלושת ילדיו לומדים בבתי ספר בעיר רמלה, היא העיר הקרובה בה יש בתי ספר ממלכתיים המתנהלים בשפה הערבית ובהתאם לתרבות הערבית.

2. המועצה המקומית גדרה מסרבת לארגן לילדיו של העותר הסעה מאורגנת, על חשבונה, דבר המנוגד להוראות הדין והפוגע בזכותו של העותר כי ילדיו ילמדו בבתי ספר ערביים, בשפה הערבית ובהתאם לתרבותם, וזאת מבלי שייאלץ לשלם בעבור הסעתם לבתי ספר אלו.

3. על מנת למנוע את הפנייה לבית המשפט הנכבד, ובהתאם להמלצתו של המשיב 1, היה העותר נכון להשתתף בתשלום עבור הסעת ילדיו עבור חודש ספטמבר 2011, עד להסדרת הנושא בין המשיבים במסגרת ועדת חריגים, שאמורה להיערך ב – 18.9.11 (פירוט - להלן). אלא שראש המועצה הודיע לו, כי המועצה לא תספק לילדיו כל הסעה מטעמה.

4. **בנסיבות אלו אין באפשרותו של העותר לשלוח את ילדיו לבית הספר. על כן, ילדיו של העותר נמצאים כיום בביתם, ולמעשה לא פקדו כלל את בתי הספר שלהם מיום פתיחת שנה"ל.**

5. העותר מצוי כעת במצב של חוסר ודאות, הואיל ואינו יודע אם, כיצד, ובאיזו עלות, תוסדר הסעתם של ילדיו לבתי הספר שלהם בעיר רמלה. יתכן, כי ללא הסעה מאורגנת, הוא ייאלץ להעביר את ילדיו לבתי ספר, שאינם נותנים מענה לצורכיהם, בעיר מגוריהם – היא המועצה המקומית גדרה.

6. לאור הנסיבות האמורות, על-פיהן שלושת ילדיו של העותר אינם פוקדים את בתי הספר שלהם, ועל מנת שהעותר יוכל לכלכל צעדיו לשם הסדרת הסעת ילדיו, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע עתירה זו לדיון דחוף.

ואלה נימוקי העתירה:

בקליפת אגוז

1. עניינה של עתירה זו הוא זכותו של העותר כי ילדיו ילמדו בבתי ספר ערביים, בשפה הערבית ובהתאם לתרבותם, ובחינם.

2. העותר יטען כי במצב בו בתחומי הרשות בה הוא מתגורר אין בתי ספר ערביים המתאימים לילדיו, וכאשר השימוש בתחבורה הציבורית אינו בר – מימוש, הרי שעל המשיבים החובה ע"פ דין לממן באופן מלא את הסעות ילדיו.
3. העותר הינו המפרנס היחיד של משפחתו בת שבע נפשות, וזאת ממשכורת בסך 3,000 ₪ בחודש. העותר יטען כי לאור מצבו הכלכלי, אי הספקת הסעה בחינם מטעם המועצה המקומית גדרה, תקשה עליו להמשיך לממן את לימודיהם בבתי הספר ברמלה, וזאת עד למצב שבליט ברירה יהיה עליו להעבירם לבתי ספר בגדרה. העותר יטען כי בנסיבות אלו מימון ההסעות באופן מלא ע"י המשיבים הינו למעשה תנאי למימוש זכותו של העותר כי ילדיו ילמדו בבתי ספר ערביים, בשפה הערבית ובהתאם לתרבותם.
4. העותר יטען עוד כי החלטת המשיבים שלא לספק לילדיו הסעה לבית ספרם, ו/או לגבות תשלום ממנו בעבור הסעה זו, מפרה את זכותו לחינוך חינם של ילדיו, וכי התנהלות המשיבים בעניין זה הינה בניגוד לכללי המשפט המינהלי.
5. עוד יטען העותר כי על מנכ"ל המשיב 1 לקבוע קריטריונים ברורים להגדרת הנסיבות בהן שימוש בתחבורה ציבורית של תלמידים מסוימים לבית הספר וחזרה אינו סביר, ולפיכך - שבהן נדרשות הרשויות המקומיות לספק לתלמידים אלה הסעה מאורגנת בחינם וללא השתתפות ההורים.

הצדדים לעתירה

העותר

6. העותר הינו תושב המועצה המקומית גדרה, שילדיו, _____ (בן 14, ת.ז. _____), _____ (בת 11, ת.ז. _____) ו _____ (בת 9, ת.ז. _____), לומדים בבתי ספר בעיר רמלה.

העותר פנה אל הקליניקה לזכויות בחינוך במרכז האקדמי למשפט ולעסקים (רמת-גן) (להלן: "הקליניקה לזכויות בחינוך"), בבקשה לייצוג "פרו-בוננו" – חינם וללא תמורה. הקליניקה לזכויות בחינוך פועלת לקידום זכויות של תלמידים והורים במערכת החינוך, לחיזוק החינוך הציבורי והזכות לשוויון הזדמנויות בחינוך. במסגרת זו מעניקה הקליניקה לזכויות בחינוך גם סיוע משפטי בחינם לציבור הורים וילדים, במקרים בהם נפגעת זכותם לחינוך ולשוויון.

המשיבים

7. המשיב 1 – משרד החינוך, הינו הגוף האחראי על קיום מוסדות חינוך והמפקח על פעולות רשויות החינוך המקומיות, לרבות בסוגיות של נגישות תלמידים לבתי הספר במערכת החינוך הממלכתי. מנהל אגף א' הסעות והצטיידות במשרד החינוך ומשרדו של מנכ"ל המשרד הם שאישרו את החלטת המועצה המקומית גדרה לגבות תשלום מהעותר בעבור ההסעה שמקבלים ילדיו לבתי הספר בעיר רמלה, החלטה העומדת במרכז עתירה זו. בנוסף, למרות מידע שנמסר לנציגי משרד החינוך בנוגע לאי סבירות התחבורה הציבורית

המועצה לילדיו של העותר (יפורט בהמשך), ולמרות חובותיו השונות בעניין, סירב המשרד להתערב בהחלטת המועצה המקומית גדרה.

8. המשיבה 2 – המועצה המקומית גדרה הינה הרשות בה מתגוררים העותר וילדיו. באחריותה של המועצה לארגן ולספק את מערך ההסעות לבתי הספר לתלמידים המתגוררים בתחומה. לקראת פתיחת שנה"ל תשע"א החליטה המועצה להתחיל ולגבות תשלום מהעותר, וממשפחות אחרות במצב דומה, בעבור ההסעה שמקבלים ילדיו לבתי הספר בעיר רמלה. בשנה"ל תשע"ב הודיע ראש המועצה כי יפסיק את ההסעות כליל. החלטות אלו עומדות במרכז עתירה זו.

התשתית העובדתית

השתלשלות העניינים

9. העותר וילדיו גרים בעיר גדרה. מאז שנת 2004 לומדים ילדיו של העותר בבתי הספר בעיר רמלה, וזאת בין היתר מתוך הרצון שילמדו בשפה הערבית ואת התרבות הערבית, ובשל העובדה כי אפשרות זו אינה קיימת במסגרת בתי הספר הפועלים כיום בגדרה. רמלה, היא העיר הקרובה בה יש בין היתר בתי ספר ממלכתיים המתנהלים בשפה הערבית ובהתאם לתרבות הערבית.

10. שתי בנותיו של העותר, _____ ו _____ (בנות 11 ו- 9 בהתאמה), לומדות בבית הספר היסודי הממלכתי-ערבי "אלאמל" (מס' מוסד 418350), שברח' הגלעדי 5, רמלה. בנו של העותר, _____ בן ה- 14, לומד בחטיבה העליונה "אלהודא" (מס' מוסד 448324). הלימודים בבתי ספר אלו הינם בשפה הערבית.

11. במשך שש השנים האחרונות סיפקה המשיבה 2 הסעות לילדיו של העותר (ולילדים אחרים), מביתם אל בתי הספר בעיר רמלה וחזרה, אשר מומנו באופן מלא ע"י המשיבים.

12. לקראת תחילת שנה"ל תשע"א, הודיעה המשיבה 2 למשפחות שילדיהן לומדים בבתי הספר בעיר רמלה, והעותר ביניהן, כי לאור התייקרות עלות ההסעות לבתי הספר, הן יידרשו להשתתף בעלות ההסעות, בסך 2,000 ₪ לשנה עבור כל תלמיד/ה.

13. לאור החלטה זו, פנה העותר לאגודה לזכויות האזרח. בתאריך 12.09.10 פנתה הגב' טל חסין, מנהלת מחלקת פניות הציבור של האגודה לזכויות האזרח, למר יואל גמליאל, ראש המשיבה 2. פנייתה הועברה לטיפולו של מר דודו לוי, מנהל אגף א' הסעות והצטיידות במשיב 1.

העתק מכתבה של גב' חסין מיום 12.09.10 מצ"ב ומסומן ע/1.

14. במכתבו של מר לוי לגב' חסין מיום 13.10.10, אישר מר לוי את דרישתה של המשיבה 2 להשתתפות ההורים בהסעות, תוך שצייין, כי לאור התייקרות ההסעות, "דרישת הרשות להשתתפות ההורים במקרה זה הינה סבירה...".

העתק מכתבו של מר לוי מיום 13.10.10 מצ"ב ומסומן כנספח ע/2.

15. לאור תשובה זו, החלה המשיבה 2 לגבות התשלומים האמורים מהורי התלמידים הלומדים בעיר רמלה, לרבות מהעותר. המשיבה 2 פעלה בעניין זה בהתאם להחלטת המשיב 1.

העתק מכתבו של ד"ר בן חיים מצ"ב ומסומן כנספח ע/3.

16. לאור האמור שילם העותר סכום כולל של 4,500 ₪ לשנה בעבור הסעות שלושת ילדיו לשני בתי ספר בעיר רמלה, וזאת בעבור שנה"ל תשע"א, ולאחר קבלת הנחה. נקדים ונזכיר, כי לעותר לא עמדה כל ברירה אחרת. כפי שיפורט להלן, שימוש בתחבורה ציבורית מביתו של העותר במועצה המקומית גדרה לבתי הספר של ילדיו בעיר רמלה ובחזרה – אינו סביר, בוודאי לא כאשר מדובר בילדים רכים בשנים.

17. במקביל לביצוע התשלום פנה העותר, באמצעות הקליניקה לזכויות בחינוך והח"מ, למר דודו לוי, בבקשה להסרת דרישת התשלום לקראת שנה"ל תשע"ב ולהחזרת הסכומים ששילם בעבור הפעלת מערך ההסעות בשנה"ל תשע"א.

18. במכתב זה נטען, בין היתר, כי העותר הינו המפרנס היחיד של משפחתו בת חמש נפשות (טעות סופר נפלה במכתב – כאמור משפחתו של העותר הינה בת שבע נפשות), וזאת ממשכורת בסך 3,000 ₪ בחודש. על כן, המשך גביית התשלום בעבור ההסעות, בצירוף ההוצאות הנוספות הקשורות לחינוך ילדיו (כגון רכישת ספרים וכו'), יקשה מאד על העותר להמשיך לממן את לימודיהם בבתי הספר ברמלה, וזאת עד למצב שבלית ברירה יהיה עליו להעבירם לבתי ספר ממלכתיים בגדרה.

העתק מכתבו של הח"מ למר לוי מיום 16.03.11 מצ"ב ומסומן כנספח ע/4.

* יצוין כי למען הנוחות ועל מנת שלא להעמיס על תיק ביהמ"ש, מכתבי הח"מ המצורפים כנספחים לעתירה זו, מצורפים ללא נספחיהם, מאחר שהם מצורפים ממילא כחלק מנספחי עתירה זו.

19. ביום 13.04.11 התקבלה תשובתו של מר לוי. בתשובה זו הדגיש מר לוי כי באשר לשנה"ל תשע"ב הוחלט בוועדת ההסעות העליונה של המשיב 1, כי "במקרה של צורך בהסעת תלמידים מישוב אחד לישוב אחר, הנובע מכך שבישוב המגורים אין בית ספר מתאים, לא תהיה גבייה מן ההורים" (כל ההדגשות במסמך זה שלי – ס.כ). מר לוי חידד נקודה זו וציין כי במקרים שכאלו, "עלות ההסעה תתחלק בין הרשות המקומית לבין משרד החינוך, בהתאם לשיעורי ההשתתפות המקובלים". מר לוי אף הדגיש, בסוף דבריו, כי לאור האמור "נראה כי החל משנת הלימודים תשע"ב לא תהיה בעיה בנושא זה גם למשפחת _____".

העתק מכתבו של מר לוי מצ"ב ומסומן כנספח ע/5.

20. לאור האמור במכתבו של מר לוי, מתוכו עולה לכאורה כי בשנה"ל תשע"ב יהיו ילדיו של העותר זכאים להסעה חינוך מטעם המשיבה 2, פנה העותר למשיבה 2, וזאת לשם הסדרת העניין.

21. בתאריך 19.06.11 נפגש העותר עם ראש המשיבה 2, מר יואל גמליאל. להפתעתו ציין מר גמליאל, כי פרשנותו את מכתבו של מר לוי אינה מקובלת עליו, שלא ברור ממכתבו של מר לוי שהורים אינם אמורים לשאת בנטל התשלום עבור ההסעות, וכי בכוונתו להמשיך לגבות תשלום בעבור הספקת ההסעות לילדיו של העותר.

22. לאור האמור, בתאריך 29.06.11, לאחר ניסיונות רבים שלא צלחו, קיים הח"מ שיחה טלפונית עם מר לוי, לשם הבהרת הדברים. בשיחה זו גיבה מר לוי את דבריו של מר גמליאל, וציין כי למרות המשתמע ממכתבו, מבחינת המשרד אין חובה שהמועצה תספק לילדיו של העותר הסעה על חשבונה. יצוין, כי דברים אלה סותרים את האמור במכתבו (נספח ע/5).

23. במסגרת שיחה זו, וכתגובה לדבריו של הח"מ, ציין מר לוי שיבדוק עם המשיבה 2 את האפשרות לאחד את הסעותיה עם ההסעות של היישוב בני עייש, ובכך להביא לפתרון הבעיה של העותר. ברם, למרות דברים אלו לא חזר מר לוי לח"מ ביחס לרעיון זה, וזאת למרות ניסיונות רבים של הח"מ להשיגו (לרבות באמצעות שיחות תכופות למשרדו, השארת הודעות ושליחת מיילים לכתובתו האלקטרונית).

24. לאור אי קבלת מענה מצידו של מר לוי, בתאריך 26.07.11 פנה העותר, באמצעות הקליניקה והח"מ, למנכ"ל המשיב 1, ד"ר שמשון שושני, בבקשה כי יתערב ויביא להסרת דרישת התשלום בעבור ההסעות. במכתב זה התבקש ד"ר שושני להתערב גם לתיקון הוראות חוזר המנכ"ל ולקביעת קריטריונים ברורים ביחס לזכותם של תלמידים צעירים המתגוררים במרחק רב מבתי הספר בהם הם לומדים, להסעה מאורגנת בחינם לבתי הספר.

העתק ממכתבו של הח"מ לד"ר שושני מיום 26.07.11 מצ"ב ומסומן כנספח ע/6.

25. במקביל, בתאריך 26.07.11 פנה העותר, באמצעות הקליניקה והח"מ, למר גמליאל, ראש המשיבה 2, בבקשה כי יפעל להסרת דרישת התשלום בעבור ההסעות. העתק מהמכתב נשלח למר גמליאל בדואר רשום בתאריך 01.08.11.

העתק ממכתבו של הח"מ למר גמליאל מיום 26.07.11 מצ"ב ומסומן כנספח ע/7.

26. בתאריך 03.08.11 התקבלה תשובתו של מנכ"ל המשיב 1. במכתב זה ציין ד"ר שושני כי "משרד החינוך תיאם את עמדתו עם הרשות המקומית ולמיטב ידיעתנו נמצא פתרון לעניין. במידה ולא תקבלו תשובה חיובית עד לתחילת שנת הלימודים נא לפנות בשנית למשרדנו".

העתק ממכתבו של ד"ר שושני מיום 03.08.11 מצ"ב ומסומן כנספח ע/8.

27. לאור תשובה זו, ומכיוון שלא התקבלה כל תגובה חיובית (או כל תגובה שהיא, לצורך העניין) מטעם המועצה, פנה העותר למשרדי המועצה על מנת להסדיר הנושא. בתאריך 30.08.11 דיבר העותר עם גב' שילה עקיבא, אחראית הסעות במועצה, אשר ציינה בפניו שהיא לא מודעת לכל פתרון שכזה, ושלמיטב ידיעתה אין בכוונת המועצה לספק לעותר הסעה מטעמה ועל חשבונה.

28. לאור האמור, בתאריך 30.08.11 התקשר הח"מ למשרדו של מנכ"ל משרד החינוך, והופנה לגבי טליה כהן, יועצת המנכ"ל. בשיחה זו ציינה הגב' כהן, לאחר שבדקה הנושא, כי **עמדת המנכ"ל והמשרד, כפי שגם הובעה בפני הרשות, הינה שיש להסיע את התלמידים, ושאין בשום פנים ואופן לגבות מהם תשלום בעבור ההסעה.** עוד ציינה הגב' כהן, שאם קיימת מחלוקת בין המשרד למועצה ביחס להיקף השתתפותו של המשרד בעלות ההסעה, אזי שעניין זה אמור להתברר בין שתי הרשויות, ולא להיעשות על גבם של הורים.

29. בתאריך 01.09.11 ניגש העותר למשרדי המועצה. למרות הדברים הנחרצים שנאמרו לח"מ ע"י הגב' כהן, נמסר לעותר, ע"י הגב' עקיבא, כי עמדת המועצה לא שונתה, וכי אין בכוונתה לספק לו הסעה בחינם מטעמה. במסגרת פגישה זו נמסר לידי העותר מכתבו של היועץ המשפטי של המשיבה 2, עו"ד מאיר בן דוד, מתאריך 14.08.09. יודגש כי מכתב זה, המהווה את תגובת המשיבה 2 לפניית הח"מ מיום 26.07.11, לא נשלח קודם לכן לח"מ, וכי הוא התקבל במשרדו רק בתאריך 04.09.11.

30. במכתב זה מציין עו"ד בן דוד, בין היתר, כי "המועצה המקומית גדרה שוכנת בסמוך לעיר רמלה ומכיוון שקיימת תחבורה ציבורית נגישה והולמת בין מקום מגוריו של מרשך בגדרה, למקום הלימודים שברצונו לשלוח את ילדיו ברמלה, הרי שהמועצה המקומית גדרה עומדת בהוראות החוק והחלטתה נופלת במתחם הסבירות".

העתק ממכתבו של עו"ד בן דוד מיום 14.08.11 מצ"ב ומסומן כנספח 9/.

31. לאור האמור, בתאריך 01.09.11 התקשר הח"מ לגב' טליה כהן, יועצת המנכ"ל. בשיחה זו, שנוהלה כשיחת ועידה בשיתוף מר דוד לוי, אחראי הסעות במשיב 1, נמסר לח"מ שלאור עמדת המועצה, כי קיימת תחבורה ציבורית סבירה בין ביתו של העותר לבתי הספר של ילדיו, אזי המשרד מקבל את עמדת המועצה כי אין היא חייבת בהספקת הסעה בחינם מטעמה. לאור דברי הח"מ, כי תחבורה ציבורית שכזו אינה קיימת ושאינו יידרשו ילדי העותר לעשות שימוש בתחבורה הציבורית יצטרכו הם לנסוע בארבעה אוטובוסים לכל כיוון, ולחצות כבישים ראשיים, ציינו הגב' כהן ומר לוי כי דברים אלו לא היו ידועים להם. יחד עם זאת ציינו כי גם אם הדברים נכונים, עדיין אין בסמכותו של המשרד לחייב המועצה לספק הסעה בחינם מטעמה.

32. בשיחה זו עדכנו הגב' כהן ומר לוי את הח"מ, כי המשיבה 2 הגישה למשרד החינוך בקשה לקיום ועדת חריגים, אשר תעניק לה מימון חריג להסעת ילדי העותר מבתיים לבית הספר, וכי הוועדה אמורה להתכנס בתאריך 18.09.11. לאור האמור, ומכיוון שבמקרה של קבלת הבקשה יכול המשרד לתקצב באופן משמעותי יותר את מערך ההיסעים של המועצה, דבר שיביא לפתרון הבעיה, הציע מר לוי כי העותר ימתין עם פנייה לערכאות משפטיות עד למועד קיום הוועדה.

33. לאור האמור, בתאריך 04.09.11 פנה הח"מ למשיב 1, ובהעתק גם ליועץ המשפטי של המשיבה 2, בעדכון כי העותר מקבל את הצעת המשרד, ושמפאת אי רצונו כי חינוכם של

ילדיו ייפגע עד לבירור העניין במסגרת ועדת החריגים, הוא מבקש לשלם בעבור הסעת ילדיו במהלך חודש ספטמבר.

34. עוד הבהיר הח"מ במכתבו, כי בניגוד לעמדת המועצה, התחבורה הציבורית שילדיו של העותר יידרשו לנסוע בה לבתי הספר – אינה סבירה ואינה "נגישה והולמת". הח"מ דרש ממשרד החינוך להתערב ולהורות למועצה לספק הסעות חינם לילדי העותר.

העתק ממכתבו של הח"מ לגורמים שונים במשיב 1 מיום 04.09.11 מצ"ב ומסומן כנספח ע/10.

35. בשעות אחה"צ של יום א', 04.09.11 ניגש העותר למשרדי המועצה על מנת לשלם בעבור הסעת ילדיו לחודש ספטמבר. בשיחה שניהל העותר עם הגב' שילה עקיבא נמסר לו, כי ייתכן שלשנה"ל תשע"ב יצטרך הוא לשלם סכום בסך 100 ₪ ליום עבור הסעת כל אחד מילדיו, כלומר סכום של כ – 6,000 ₪ לחודש, שהם כ – 60,000 ₪ (!) לשנת לימודים.

36. בהמשך לשיחה עם גב' עקיבא, הודיע ראש המועצה לעותר, כי אין בכוונת המועצה לספק לו הסעה מטעמה, וזאת אף לאור נכונותו של העותר לשלם בעבורה לחודש ספטמבר.

37. לאור דברים אלו, בתאריך 05.09.11 פנה הח"מ – בפקס דחוף – לגורמים שונים במשרד החינוך, לרבות מנכ"ל המשרד, בדרישה כי יתערבו להסדרת הסעה לילדיו של העותר. הודגש כי אי קבלת מענה לפנייה זו תוך 24 שעות לא תתיר בידי העותר ברירה אלא לפנות לערכאות משפטיות.

העתק ממכתבו של הח"מ לגורמים שונים במשיב 1 מיום 05.09.11 מצ"ב ומסומן כנספח ע/11.

38. בנוסף פנה הח"מ – בפקס דחוף – ליועץ המשפטי של המשיבה 2, בטענה כי החלטת מר גמליאל אינה תואמת את עמדת המועצה, כפי שהובעה במכתבו מיום 14.08.11 (נספח ע/9). עוד צוין כי העותר חולק על האמור במכתבו, הן מבחינה משפטית והן עובדתית, ושאי קבלת מענה לפנייה זו תוך 24 שעות לא תתיר בידי ברירה אלא לפנות לערכאות משפטיות.

העתק ממכתבו של הח"מ ליועץ המשפטי של המשיבה 2 מיום 05.09.11 מצ"ב ומסומן כנספח ע/12.

39. עד למועד הגשת העתירה לא התקבלה תגובת מי מהמשיבים לפניות אלו.

העדר תחבורה ציבורית סבירה מבית התלמידים לבית הספר

40. אחת הסיבות לסירוב מועצה לספק הסעות לילדי העותר היא, כי לגישתם יש תחבורה ציבורית "נגישה והולמת" לבתי הספר. דברים אלו אינם מדויקים, בלשון המעטה.

41. העיר רמלה מרוחקת מתחומי המשיבה 2 כשבעה עשר וחצי ק"מ בקו אווירי. המרחק בין ביתו של העותר לאזור בתי הספר בעיר רמלה הינו כעשרים ק"מ.

42. בין בית העותר בגדרה לביה"ס של ילדיו ברמלה אין תחבורה ציבורית ישירה. כדי לעשות שימוש בתחבורה הציבורית, יידרשו ילדיו של העותר, לרבות שתי בנותיו שבגילאים 9 ו-11, לנסוע בשלושה או בארבעה אוטובוסים שונים לכל כיוון (!), ולחצות כבישים ראשיים.
43. כך, אילו יידרשו בנות העותר להגיע מביתן שברח' _____ בגדרה לבית ספרן שברח' הגלעדי 5 ברמלה, יידרשו הן לעלות תחילה על אוטובוס (קו מס' 14), המגיע לתחנת האוטובוס שברח' ויצמן – הרצל בעיר גדרה (תחנת "גן האנדרטה"). על מנת להגיע לתחנת האוטובוס של קו מס' 14, על בנותיו של העותר ללכת כ-200 מטר מביתן, ולחצות כביש.
44. באזור תחנת "גן האנדרטה", וכדי להגיע מתחנת ההורדה של קו מס' 14 לתחנת האוטובוסים הנוסעים לכיוון רמלה, יאלצו בנות העותר לחצות כביש ראשי.
45. מתחנת "גן האנדרטה" יצטרכו בנותיו של העותר לקחת אוטובוס בינעירוני עד צומת ביל"ו (קו מס' 301). על מנת להגיע לתחנה של האוטובוס הבא לכיוון העיר רמלה (קו מס' 249), על בנותיו של העותר לעבור שני כבישים ראשיים, בני שני מסלולים כל אחד.
- הדפס מאתר משרד התחבורה המציג כי אין קוים ישירים בין תחנת "גן האנדרטה" לתחנה מרכזית רמלה, מצ"ב ומסומן כנספח ע/13.
46. קו מס' 249 מוריד את נוסעיו בתחנה המרכזית ברמלה. כדי להגיע לבית ספרן, יידרשו בנותיו של העותר לקחת אוטובוס נוסף, או ללכת ברגל מרחק של כקילומטר וחצי.
47. אמנם, בין גדרה לרמלה פועלים קוים ישירים והם: קו מס' 139 של חב' אגד, היוצא פעם ביום בשעה 06:40, וקו מס' 354 של חב' מטרופולין, אשר יוצא רק פעמיים ביום, בשעות 09:15 ו-10:15. הקוים יוצאים מתחנה מרכזית גדרה כאשר קו 139 עובר גם דרך צומת גדרה. ברי שקוים אלו, לאור תדירותם ושעות פעילותם, אינם מתאימים לילדי העותר.
- הדפסים מאתר משרד התחבורה המציגים את תדירות הקוים הישירים, מצ"ב ומסומנים כנספחים ע/14 ו- ע/15.
- גם אם יכלו ילדיו של העותר לעשות שימוש בקוים אלו, עדיין יצטרכו הם לעלות על קו אוטובוס פנימי על מנת להגיע לתחנה מרכזית גדרה/תחנת צומת גדרה, ועדיין ידרשו הם לקחת אוטובוס נוסף או ללכת כקילומטר וחצי מהתחנה המרכזית רמלה לבית ספרם.
48. לאור כל האמור, ברי כי הפתרון המוצע ע"י המשיבים – שילדיו של העותר יעשו שימוש בתחבורה ציבורית לשם הגעה לבית ספרם ובחזרה – הינו פתרון בעייתי, שאינו סביר, אינו בטיחותי ואשר יש בו בכדי לסכן באופן ממשי את חיילדיו של העותר.
49. בנסיבות המתוארות לעיל, אין להתפלא כי העותר, ככל הורה אחראי, מסרב לעשות שימוש בתחבורה ציבורית על מנת לשלוח את ילדיו לבית הספר שבעיר רמלה.
50. העותר מחויב אפוא לעשות שימוש בהסעות המאורגנות ע"י המשיבה 2. על כן, וכפי שיפורט בהמשך עתירה זו, בנסיבות אלו אין לגבות ממנו כל תשלום בעבור ההסעות.

51. לאור הנסיבות המפורטות לעיל, ולאור תשובות המשיבים כפי שפורטו בחלק העובדתי של עתירה זו, לא נותרה לעותר ברירה זולת פנייה לבית משפט נכבד זה לקבלת סעד.

הטיעון המשפטי

פגיעה בזכות המיעוט הערבי לחינוך בשפתו ועל פי תרבותו

52. לקבוצת המיעוט הערבי בישראל עומדת הזכות לחינוך בבתי ספר התואמים את תרבותה ושפתה.

53. זכות זו הוכרה בפסיקתו של ביהמ"ש העליון. כך קבעה השופטת דורנר כי:

"במדינת ישראל הערבית אינה עוד שפתה של אחת מהקהילות הנשלטות על-ידי בריטניה, אלא שפת המיעוט, אשר בהכרזת העצמאות הובטח לו – כלכל אזרחי המדינה – חופש לשון, חינוך ותרבות ... המסקנה היא אפוא כי בעוד העברית היא הלשון הרשמית הראשונה של מדינת ישראל בהיותה השפה הלאומית של הרוב, הרי שמעמדה של הערבית כשפה רשמית על-פי סימן 82 המתוקן נועד לקיים את חופש הלשון, הדת והתרבות של המיעוט הערבי... מימוש חופש זה אינו מצטמצם בהגנה על האוכלוסייה הערבית מפני איסור השימוש בשפתה, אלא מחייב את הרשויות לתת אפשרות למיעוט הערבי לחיות את חייו במדינת ישראל בשפתו".

בג"ץ 4112/99 עדאלה נגד עיריית ת"א – יפו, פ"ד נו(5) 393, עמ' 478 – 479.

54. זכות זו קבועה למעשה גם בסעיף 30 לאמנה בדבר זכויות הילד, אשר אושרה ע"י ישראל בתאריך 04.08.91. סעיף זה, המצוי תחת הפרק העוסק בחינוך ילדים, קובע כי: "במדינות שבהן קיימים מיעוטים אתניים, דתיים או לשוניים או אנשים שהם מילדי המקום המקוריים, אין לשלול מילד השייך למיעוט כאמור או שהוא מילדי המקום את הזכות ליהנות מתרבותו, להצהיר על דתו ולקיים את מצוותיה, או להשתמש בשפתו הוא".

55. מתוך תפיסה זו של הזכות לחינוך של המיעוט הערבי, והקושי הקיים לעיתים לממש במסגרת החינוך הממלכתי, נפסק לאחרונה כי למיעוט הערבי אף עומדת זכות הבחירה בחינוך פרטי. השופטת ד"ר אגמון ציינה בעניין זה כי: "החופש לבחור ללמוד בבית ספר פרטי הינו קריטי למימוש הזכות לבחירת החינוך, כאשר מדובר בקבוצת מיעוט, בשל הקושי לאפשר לקבוצת המיעוט שמירה על המורשת והזהות התרבותית והלאומית במסגרת החינוך הממלכתי".

לעניין זה ראו: עת"מ 35243-03-10, עמותת חסידי חוסני אלקואסמי ואח' נגד משרד החינוך, (לא פורסם). להרחבה בעניין זכות הבחירה בחינוך של המיעוט הערבי ראו גם: יורם רבין, הזכות לחינוך (נבו הוצאה לאור, 2002) עמ' 101 – 102.

56. מתוך דברים אלו עולה, כי על המדינה חלה החובה לאפשר לקבוצת המיעוט הערבי לממש את זכותה לחינוך, בשפתה ותוך שמירה על תרבותה, לרבות במסגרת החינוך הממלכתי.

57. העותר יטען, כפי שיפורט בהמשך, שהחלטת המשיבים סוטה מחובה זו ופוגעת למעשה בזכותו כי ילדיו ילמדו בשפה הערבית וע"פ התרבות הערבית.

הפרת הזכות לחינוך חינם של ילדי העותר ע"י המשיבים

58. לתלמידי המיעוט הערבי, בדומה לכלל תלמידי ישראל, עומדת גם הזכות לחינוך חינם. זכות זו קבועה בסעיף 6 לחוק לימוד חובה, תשי"ט - 1949 (להלן: "חוק לימוד חובה").

59. במצב דברים בו תלמידי המיעוט הערבי אינם יכולים לממש את זכותם לחינוך בשפתם וע"פ תרבותם בתחומי הרשות המקומית בה הם מתגוררים, חובה על משרד החינוך והרשות המקומית להנגיש עבורם בתי ספר מתאימים ברשויות מקומיות אחרות, וזאת מבלי שעלות ההנגשה תיפול על כתפי התלמידים או הוריהם.

60. במילים אחרות: הזכות לחינוך חינם מטילה על הרשות לספק חינוך חינם לתלמידים, לרבות כל הנדרש למימוש זכות זו. במובן זה, הסעות לבתי ספר אינן מותרות, כי אם חלק מהזכות לחינוך ותנאי למימושה.

61. כך, בעת"מ (ת"א) 2571/05 א.א קטין ואח' נגד עיריית רמלה ואח' (לא פורסם), נקבע ע"י השופטת קובו כי: "...לא ניתן להשקיף על ההסעות כ"שירות" ותו לא. אין די בהצהרה גרידא בדבר הזכות לחינוך, ויש לממשה בפועל, כשעל רשות החינוך המקומית לדאוג להסדרי תחבורה כאלה ואחרים במקרים הדרושים" (עמ' 9 לפסק הדין).

62. על חובה זו ניתן ללמוד מדברי הנשיא (בתוארו אז) ברק, כי "מימוש הזכות לחינוך כרוכה, במקרים מסוימים, גם במימון הנגישות למוסדות החינוך המרוחקים ממקום מגורי התלמידים".

לעניין זה ראו: בבג"ץ 5108/04 אסמעיל אבו גודה נ' שרת החינוך פ"ד נט(2) 241, עמ' 248.

63. דברים אלו נקבעו בפסק דין נוסף של ביהמ"ש העליון, בו קבעה השופטת פרוקצ'יה כי כאשר העברת תלמיד לבית ספר ברשות מקומית אחרת נעשית מחוסר ברירה, על הרשויות הציבוריות לשאת בעלויות העברת התלמיד, לרבות מימון ההסעות למוסד החינוך:

"על-פי סעיף 6 לחוק לימוד חובה, עומדת לכל ילד שחלה עליו חובת לימוד על-פי החוק הזכות לחינוך חינם. האחריות למתן חינוך חובה חינם חלה על המדינה, וקיום מוסדות חינוך רשמיים למתן חינוך חובה לילדים בתחום שיפוטה של הרשות המקומית חל על המדינה ועל הרשות המקומית במשותף. אחריות המדינה והרשות המקומית לקיים תשתית חינוך חובה חינם מחייבת מיצוי חובה זו על כל היבטיה, על כל הקשור והכרוך בהפעלת מערכת חינוך שתתאים לתכליותיה..."

לחובה זו יש גם היבט אינדיווידואלי, המצריך לעתים מציאת פתרונות חינוך פרטניים לילדים אשר מסיבה זו או אחרת אינם יכולים להישאר במסגרת הלימוד שבה הם משולבים, ונדרשת

חלופה ראויה כדי להבטיח את זכותם לחינוך הולם שיינתן להם חינוך. החוק המורה על מתן חינוך חובה חינוך לילדים מחייב בד בבד עם הקמת מערך חינוך כלל-ארצי גם מתן מענה למקרה הפרטי התובע הסדר מיוחד, כאשר השיבוץ למסגרת החינוך המקורית שוב אינו מתאים. חובת הרשות הציבורית לענות לצרכים המיוחדים של הפרט בהקשר זה עשויה גם לחייבה לעמוד בנטל המימון הכרוך בכך, במסגרת חובתה הכללית לקיים מערכת חינוך חובה חינוך במדינה...”

בג"ץ 7374/01 פלוני נ' מנכ"ל משרד החינוך הגב' רונית תירוש, פ"ד נז (6) 529, בעמ' 549.

כפי שצוין בחלק העובדתי, במשיבה 2 אין מוסדות חינוך ממלכתי-ערבי, שהלימוד בהם נעשה בשפה הערבית וע"פ התרבות הערבית. העותר יטען כי בנסיבות האמורות, אין במשיבה 2 מוסדות חינוך המתאימים לילדיו ועל כן, מחוסר ברירה, נאלץ הוא לשלוח את ילדיו ללמוד בבתי ספר מרוחקים. בנסיבות אלו, ולאור הוראות הדין ופסיקת ביהמ"ש בעניין, יטען העותר כי על המשיבים לממן את כל העלויות הנדרשות להסעת ילדיו לבתי הספר ברמלה, לרבות עלות מימון ההסעה המאורגנת. העותר יטען כי אי הספקת הסעה מטעם המועצה ו/או הטלת נטל מימון ההסעות על כתפיו מהווה למעשה הפרה של הזכות לחינוך חינוך של ילדיו.

אי יישום הוראות הדין בעניין מימון הנגישות למוסדות חינוך ע"י המשיבים

64. החובה למימון הנגישות לבתי הספר בעיר רמלה ניתנת ליישום, ע"פ הוראות הדין, בשני אופנים: מימון עלות השימוש בתחבורה ציבורית - או ארגון הסעות מטעם המועצה, במימון משותף שלה ושל המשיב 1.

65. סעיף 2.7 ג. להוראות חוזר מנכ"ל תשס"ז/8(ג) מיום 01.04.2007, (להלן: "חוזר המנכ"ל"), קובע כי על הרשות המקומית מוטלת החובה למצות את אפשרויות ביצוע ההסעה בתחבורה ציבורית, ומציין כי "רק במקרים שאין בהם מענה להסעה בקווי תחבורה ציבורית יהיה אפשר לבצע את ההסעות בתחבורה מאורגנת...".

66. הוראה זו תואמת להוראות תקנה 7(ב) לתקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום), תשי"ט - 1959 (להלן: "התקנות"), הקובעת כי במצב בו המרחק בין בית ספר לבתי התלמידים הלומדים בו עולה על שניים או שלושה ק"מ (תלוי בגיל התלמידים), וכאשר אין התחבורה הציבורית מספקת ומתאימה עבור תלמיד פלוני, על הרשות לקבוע "הסדרי תחבורה נאותים אחרים עבורו". אמנם תקנה זו חלה לעניין אזורי רישום בתוך תחומי הרשות המקומית, אך הרציונל של ההוראות - זהה.

67. יפים בעניין זה דבריו של השופט סובל, אשר במקרה דומה ציין כי:

"אמנם, וכפי שקובעת תקנה 7(ב)(3), אין די בעצם קיומה של תחבורה ציבורית מאזור מגוריו של התלמיד אל בית הספר, אלא על אותה תחבורה ציבורית להיות "מספקת ומתאימה" לצרכי הילד".

עת"מ (י-ם) 1778/09 ציון לוי ו- 45 אח' נ' עיריית ירושלים (לא פורסם) (להלן: "פרשת ציון").

68. כלומר, רשות מקומית רשאית להימנע מארגון הסעה מטעמה אך ורק כאשר ישנה תחבורה ציבורית סבירה, מתאימה ומספקת, הנותנת מענה לזכותם של התלמידים להגיע באופן בטוח לבית ספרם וחזרה.

69. נראה שהמשיבים, לרבות המשיבה 2, אינם כופרים בכך שחובת המועצה לספק הסעה מטעמה תלויה למעשה בסבירות השימוש בתחבורה הציבורית העומדת בפני ילדיו של העותר.

70. כך, ציון ע"י המשיבה 2, במכתבו של עו"ד בן דוד (נספח ע/9), כי: "המועצה המקומית גדרה שוכנת בסמוך לעיר רמלה ומכיוון שקיימת תחבורה ציבורית נגישה והולמת בין מקום מגוריו של מרשך בגדרה, למקום הלימודים שברצונו לשלוח את ילדיו ברמלה, הרי שהמועצה המקומית גדרה עומדת בהוראות החוק והחלטתה נופלת במתחם הסבירות".

71. ברם, העותר יטען כי דברים אלו נאמרו בעלמא וללא כל פירוט בדבר אותה "תחבורה ציבורית נגישה והולמת".

72. כמפורט בחלק העובדתי של עתירה זו, בין ביתו של העותר בגדרה לבתי הספר של ילדיו ברמלה אין תחבורה ציבורית ישירה. על מנת לעשות שימוש בתחבורה הציבורית, יידרשו ילדיו של העותר לנסוע לפחות בשלושה אוטובוסים לכל כיוון.

73. בנוסף, המדובר על נסיעה של כעשרים ק"מ לכל כיוון, שבמהלכה יידרשו הילדים לחצות כבישים ראשיים וללכת ברגל, מתחנת האוטובוס לבתי הספר, מרחק של כקילומטר וחצי.

74. העותר יטען כי בנסיבות אלו, ובמיוחד כאשר שתיים מתוך שלושת ילדיו הינן תלמידות בנות 9 – 11, ברי כי התחבורה הציבורית במקרה זה אינה סבירה, אינה מתאימה ואינה נותנת מענה מספק לילדיו. ההיפך הוא הנכון: נסיעה בשלושה אוטובוסים, וחציית כבישים ראשיים, מסכנת את חייהם של ילדי העותר, ונראה כי שום הורה סביר לא היה מרשה לילדיו לנסוע, מדי יום, בתחבורה הציבורית בתנאים אלה.

75. עוד יטען העותר כי בנסיבות המפורטות לעיל, בהן אפשרות השימוש בתחבורה הציבורית אינה בת-מימוש באופן סביר, ובהתאם לקבוע בהוראות הדין, על המשיבה 2 חלה החובה להפעיל מערך הסעות מטעמה, וזאת מבלי שנטל עלות הפעלת מערך זה ייפול על כתפיו.

התנהלות המשיבים בניגוד לכללי המשפט המנהלי

76. כל רשות שלטונית, שעה שהיא מפעילה את סמכותה, חייבת לפעול בסבירות. לעניין זה ראו: בג"ץ 4422/92 עפרן נ' מינהל מקרקעי ישראל, פ"ד מז(3) 853.

77. החובה לפעול בסבירות כוללת את חובתה של הרשות לבסס את החלטתה על תשתית עובדתית מלאה, תוך בחינת כל השיקולים הרלוונטיים והחלופות האפשריות. אי

שקילתם של כל השיקולים, או מתן משקל בלתי ראוי לשיקולים אלה, עולה כדי חוסר סבירות, ועלול להביא לביטול ההחלטה. לעניין זה ראו: בג"ץ 6163/92 אייזנברג נ' שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז(2) 229, 263 פ"ד לו(3) 349, 354; בג"ץ 3094/93 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד מז(5) 404, 421-420.

78. העותר יטען כי במקרה דנן המשיבים לא שקלו מספר שיקולים רלוונטיים, ומשכך החלטתם בעניין זה סוטה ממתחם הסבירות.

79. ראשית, העותר יטען, כי המשיבים לא נתנו דעתם לכך שבמקרה דנן לא עומדת לעותר אפשרות ריאלית וסבירה לשלוח את ילדיו לבתי הספר בתחבורה ציבורית, כאמור – מפאת המרחק, הצורך בהחלפת אוטובוסים וגילאיהן של בנותיו.

80. שנית, העותר יטען כי המשיבים לא שקלו את הסכנה ואת הפגיעה האפשרית בחיי ילדיו של העותר ובבריאותם, במידה וידרשו הם לעשות שימוש בתחבורה הציבורית העומדת להם כיום.

81. שלישית, העותר יטען, כי המשיבים לא שקלו את מצבו הכלכלי, ובמובן זה, את השלכות החלטתה על טובת ילדיו ועל זכויותיהם, העלולות להיפגע בשל דרישות התשלום עבור ההסעות.

82. כפי שצוין בחלק העובדתי של עתירה זו, לאור מצבו הכלכלי של העותר, גביית התשלום בעבור ההסעות, בצירוף ההוצאות הנוספות הקשורות לחינוך ילדיו (כגון רכישת ספרים וכו'), יקשה עליו מאד להמשיך לממן את לימודיהם בבתי הספר ברמלה, וזאת עד למצב שבליט ברירה יהיה עליו להעבירם לבתי ספר ממלכתיים בגדרה. משכך, גביית התשלום האמורה תביא למעשה לפגיעה בזכותו כי ילדיו ילמדו בבתי ספר בשפה הערבית, וע"פ התרבות ערבית.

83. רביעית, העותר יטען כי החלטת המשיבים עלולה לפגוע בצורה קשה בטובת ילדיו של העותר 1. אף שיקול זה לא נשקל על-ידי המשיבים.

84. עקרון טובת הילד הינו עקרון מרכזי בסוגיות העברה של תלמידים מבתי ספר. ראו למשל בתקנה 7(ב) לתקנות החינוך הממלכתי (העברה), תשי"ט 1959.

85. הקושי לעמוד בדרישות התשלום עבור ההסעות, והעברת ילדיו מחוסר ברירה למוסדות החינוך בגדרה, יביאו להוצאתם של ילדי העותר מבתי הספר בהם הם לומדים שנים רבות. משמעות הדבר הינה, בין היתר, פגיעה קשה בעקרון הרצף החינוכי ובטובת הילדים.

86. חשיבות שמירת הרצף החינוכי הייתה אחת מהמלצות "התוכנית הלאומית לחינוך" (הידועה גם בשם "ועדת דוברת"), שם צוין כי:

"המעברים בין המסגרות החינוכיות עלולים להיות קשים לתלמידים ולפגוע ברצף החינוכי, ואף לגרום לנשירת תלמידים מלימודים סדירים".

ראו: דו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא "חטיבות הביניים ומקומן במבנה החינוך העל יסודי במערכת החינוך" מיום 01.06.10. באתר אינטרנט שכתובתו:

<http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02611.pdf>

87. במכתבו מיום 14.08.11 טען עו"ד בן דוד, בשם המשיבה 2 (נספח 9/ע) כי המועצה שקלה את כל השיקולים הרלוונטיים וביססה החלטתה לאור תשתית עובדתית מלאה.

88. גם בעניין זה יטען העותר כי טענת המשיבה 2 נטענה בעלמא, וללא כל פירוט כיצד מתיישבת טענה זו של המשיבה 2 עם הנטען בעניין זה על-ידו בעניין זה.

89. על כן ומתוך כל האמור יטען העותר כי המשיבים לא שקלו את כל השיקולים הרלוונטיים אותם היו חייבים לשקול טרם קבלת החלטתם בעניין. בנסיבות האמורות, יטען העותר כי התנהלות המשיבים חורגת בעניין זה ממתחם הסבירות באופן האמור להביא לביטול ההחלטה.

חובתו וסמכותו של המשיב 1 לחייב המשיבה 2 לספק הסעה מטעמה

90. כאמור, בשיחה טלפונית שקיים הח"מ עם הגב' כהן, יועצת מנכ"ל המשיב 1, ומר לוי, אחראי ההסעות במשיב 1, ציינו האחרונים כי גם אם יסכימו לכך שהתחבורה הציבורית בין מקום מגוריו של העותר למקום הלימודים של ילדיו אינה "נגישה והולמת", הרי שאין בסמכות המשיב 1 לחייב המשיבה 2 לספק הסעה מטעמה.

91. העותר יטען שבניגוד לדברים אלו, על המשיב 1 הסמכות והחובה לחייב, בנסיבות מסוימות, רשויות מקומיות (לרבות המשיבה 2) לספק הסעה מטעמן, ושהוא אינו יכול להתנער מסמכותו ומחובתו זו.

92. כמפורט בעתירה זו, אי הספקת הסעה מטעם המשיבה 2 פוגעת, בין היתר, בזכותם של ילדי העותר לחינוך ולחינוך חינם.

93. מתוקף תפקידו, אמון המשיב 1 על שמירתן של זכויות אלו ועל יישומן ביחס לכלל תלמידי ישראל. חובה זו נובעת בין היתר גם מתוך הוראות חוק לימוד חובה, תש"ט 1949, וחוק חינוך ממלכתי, תשי"ג 1953, ששר החינוך אמון על יישומן.

94. על אחריותו של משרד החינוך לפיקוח על מערך ההסעות ניתן ללמוד גם מתקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום), תשי"ט – 1959, שהותקנו על-ידי שר החינוך ועוסקות, בין היתר, בהסעות; כמו גם מחוזר מנכ"ל משרד החינוך, שעוסק בסוגיה זו.

95. העותר יטען כי עמדת המשיב 1 בעניין זה חוטאת לעצם תפקידו, ואינה תואמת את הוראות הדין החלות עליו. משכך עליו לפעול לחיוב המשיבה 2 לספק לילדיו הסעה מטעמה, ובחינם.

הצורך בתיקון הוראות חוזר מנכ"ל

96. העותר יטען כי הסוגיה העומדת במרכז עתירה זו אינה ייחודית למקרה דנן. במשך השנים היו מקרים נוספים בהם עלתה השאלה מהן בפועל אותן נסיבות המחייבות את הרשויות בארגון ובמימון הסעות לתלמידים, וזאת במצב בו בתחומי הרשות המקומית לא היו בתי ספר מתאימים לתלמידים (למשל, ילדים שביקשו ללמוד בבתי ספר ממלכתיים-דתיים), והסדרי השימוש בתחבורה הציבורית לא היו ראויים. סוגיה זו הינה סוגיה רלוונטית לתלמידים רבים במערכת החינוך (לדוגמא ראו גם: פרשת ציון).

97. העותר יטען כי הקושי האמור נובע מהסדר לוקה בחסר בחוזר המנכ"ל, ומכאן הצורך לתקנו. נפרט:

98. כאמור, ע"פ הוראות הדין, לרבות סעיף 2.7 ג. להוראות חוזר המנכ"ל ותקנה 7(ב) לתקנות, קובעות כי בנסיבות מסוימות, בהן השימוש בתחבורה ציבורית אינו סביר, מתאים ו/או מספק עבור תלמיד פלוני, על הרשות המקומית לספק לתלמיד הסדרי תחבורה נאותים עבורו, לרבות הסעה בתחבורה מאורגנת.

99. ברם, הוראות הדין אינן מפרטות מהן אותן נסיבות המחייבות את הרשות בארגון הסדרי תחבורה נאותים אחרים עבור תלמידים. בשל כך, עניין זה נתון להחלטותיהן של הרשויות המקומיות השונות. העותר יטען כי מצב דברים זה הינו בעייתי משתי סיבות:

האחת, מכיוון שההוצאות על ארגון הסעה אמורות ליפול ברובן על כתפי הרשות, קיים חשש שמרבית הרשויות ינסו לחסוך בכסף ולא לאשר לתלמידים שימוש בהסעה מאורגנת, גם בנסיבות בהן הסעה שכזו הינה נדרשת.

השנייה, שבשל כך יכולים להיווצר פערים, חוסר אחידות בין רשויות ואף אי שוויון בין תלמידים, וזאת בכל הקשור לזכותם של תלמידים לקבלת הסעה מאורגנת מהרשות. בעניין זה ציין פרופ' זמיר כי:

"מבחינת האזרח הנוקק לרשות המינהלית, ההנחיות מאפשרות לו לתכנן את צעדיו במידה סבירה של ודאות, ומקלות עליו לבקר את החלטת הרשות אם פגעה בו תוך סטייה מן הנחיות. **מבחינת הציבור הרחב, ההנחיות תורמות לשוויון, מצמצמות את המקריות והשרירותיות בהחלטות הרשות המינהלית, ומשפרות את מערכת היחסים שבין הציבור לבין המנהל**".

" זמיר, **הסמכות המינהלית** (תשנ"ו) עמ' 778-779.

100. העותר יטען כי לאור האמור, על המשיב 1 לקבוע בחוזר המנכ"ל קריטריונים ברורים להגדרת הנסיבות בהן שימוש של תלמידים מסוימים בתחבורה ציבורית לבית הספר ובחזרה אינו סביר, ושבהן נדרשת הרשות לספק לתלמידים אלו הסעה מאורגנת על חשבונה.

101. קריטריונים אלה אמורים לכלול התייחסות למספר פרמטרים, לרבות: גיל התלמידים, המרחק בין בית הספר לבית התלמיד, הצורך בהחלפת אוטובוס, חציית כביש ראשי ועוד.

102. יוער, כי אילו קריטריונים אלה היו קבועים בחוזר המנכ"ל, העותר לא היה נדרש להגשת עתירה זו.

סיכום

103. העותר הוכיח כי ע"פ הקבוע בהוראות הדין, בנסיבות האמורות, על המשיבה 2 החובה לספק לילדיו הסעה מאורגנת, מביתם לבתי הספר ברמלה ובחזרה, וזאת באופן מאורגן ובמימון מלא של המשיבים, ומבלי להטיל נטל כלכלי זה על כתפיו. בנסיבות האמורות על המשיב 1 היה לפעול לחיוב המשיבה 2, כך שתספק ההסעה לילדיו של העותר.

104. בית המשפט הנכבד מתבקש אפוא להשמיע קול ברור בדבר חובתן של רשויות המקומיות לספק, בנסיבות מסוימות, הסעה מאורגנת מטעמן לתלמידים הלומדים בבתי ספר המרוחקים מביתם. בנוסף מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיב 1 לפעול לתיקון הוראות חוזר המנכ"ל לשם קביעת אמות מידה ברורות ושוויוניות ביחס לסוגיה חשובה זו.

105. לעתירה זו מצורף תצהירו של העותר, לאימות העובדות הכלולות בה.

106. לבית המשפט הנכבד הסמכות העניינית לדון בעתירה זו בהתאם להוראת סעיף 3 לתוספת הראשונה בחוק בתי משפט לעניינים מנהליים, תש"ס 2000.

107. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים כמפורט ברישא לעתירה זו. כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העותר ובשכר טרחת עו"ד.

היום, יום ב'

12 לספטמבר, 2011

סאני כלב, עו"ד
ב"כ העותר

העתירה נכתבה והוגשה בסיוע הגב' עדי גולן והגב' אנה מירו, סטודנטיות למשפטים במרכז האקדמי למשפט ולעסקים.